

דף קא

קנת. מה הדין במקרים הבאים?

- א. האוכל גיד הנשה של נבלה.
- ב. האוכל גיד הנשה של עולה או של שור הנסקל.
- ג. שגג ועשה מלאכה ביום הכיפורים שחל להיות בשבת.
- ד. יוהכ"פ שחל בשבת והיה שוגג בשבת ומזיד ביום הכיפורים, או להפך.

א. האוכל גיד הנשה של נבלה – ר' מאיר מחייב שתיים (שסובר איסור חל על איסור ב'כולל', ומתוך שחל איסור נבלה על שאר הבשר, חל גם על הגיד. וכן פסק הרמב"ם). וחכמים אומרים: אינו חייב אלא משום גיד אבל לא משום נבלה, שאין איסור חל על איסור אפילו ב'כולל' – וזו היא שיטת ר' יוסי הגלילי ור"ש.

ב. האוכל גיד הנשה של עולה או של שור הנסקל – בין לר"מ בין לחכמים חייב שתיים, לפי שאיסור חל על איסור ב'כולל' כאשר נוסף חומר באיסור השני, כמו כאן שמתוסף איסור הנאה. (מרש"י נכאן וביבמות לד ובכריתות יד.) מבואר שאיסור הנאה הוא 'איסור מוסיף', וכ"כ הרמב"ן. והתוס' פרשו, וכן פרש הריטב"א, שהוא 'איסור חמור' ואין זה בגדר 'מוסיף'. וע"ע: המאור; 'שעם המלך' על השעה"מ – הלכות יסודי התורה, דף ב; אג"מ אה"ע ח"ג ל, א; קה"י יד, ב).

(א. הרמב"ן כתב שלמ"ד אין בגידין בנותן טעם אינו חייב בגיד של עולה משום מוקדשין. ואולם הרמב"ם פסק אין בגידין בנו"ט ופסק שחייב שתיים.

ב. לר' שמעון, אין איסור חל על איסור אפילו בכולל ובתוספת חומרה. רש"י. ועוד סובר ר"ש שגיד הנשה אסור בהנאה, ואין כאן תוספת חומרה).

ג. יוהכ"פ שחל להיות בשבת, ושגג ועשה מלאכה – נחלקו ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא אם חייב שתיים (שבת היא; יום כפורים הוא – ללמד שחל האחד על חברו, אם משום 'בת אחת', אם משום שיוהכ"פ כולל גם איסור אכילה, ושבת מוסיף חומר מיתת ב"ד. עפ"י רש"י ותוס'. וע"ע שעה"מ אי"ב דף סג ע"ד; אבני נזר יו"ד שנא, ו-ז), או אינו חייב אלא אחת, להסבר אביי – משום שבת, שהיא נחשבת כאיסור הראשון, הואיל וקביעא וקיימא, אבל יוהכ"פ ב"ד הם שקובעים אותו. ולר"בא (ורבין וכל נחותי), הרי זה כאיסורים החלים בבת אחת, ומחלוקתם באיסור בת אחת אם חל על איסור אם לאו. (או אפשר שסובר ר' עקיבא ששבת ויום הכיפורים איסור אחד הוא, ששניהם משום 'שבת', ולכך אינו חייב אלא אחת. עפ"י רמב"ן וריטב"א).

ד. שגג בשבת והזיד ביוהכ"פ – לכו"ע חייב חטאת משום שבת.

שגג ביוהכ"פ והזיד בשבת – לרב יצחק בר יעקב בר גיורי בשם ר' יוחנן, וכהסבר אביי – פטור מקרבן לריה"ג, שאין איסור יוהכ"פ חל על איסור שבת. ולר"בא – לכו"ע חייב, (לפי ששני איסורים החלים בבת אחת, לכו"ע חייבים על אחד מהם, ואם א"א לחייב חטאת על אחד, משום שהיה מזיד, מתחייב חטאת על האיסור האחר. עפ"י רש"י. ובחזון איש (ריד) צידד שלפרוש התוס' אין מקור לדין זה, ולעולם מתחייב על האיסור החמור יותר, ואם הזיד באיסור החמור ושגג באיסור הקל – פטור מחטאת. ולכן לרע"ק לעולם חייב משום שבת ופטור משום יוהכ"פ).

קנט. א. האם איסור גיד הנשה היה קודם מתן תורה?
 ב. מאימתי נקראו 'בני ישראל'?

א. לר' יהודה, איסור גיד הנשה התחיל מאז מעשה דיעקב וה'איש', וחל על בני יעקב. (וע' בתוס' לעיל צ). ד"ה קדשים) שהעלו צד שאף שאר אומות העולם נאסרו בגיד עד מתן תורה. אך נראה שלא כתבו כן אלא לרווחא דמלתא. ע"ש ובתוס' להלן קב. ד"ה רבי יהודה. לחכמים, משמע לכאורה (כדפרש"י) שלא נאסרו אלא משעת מתן תורה ואילך. (ואולם מדברי הרמב"ם עולה שגם לדעת חכמים נאסרו עוד קודם מתן תורה, אלא שענה האיסור אינו אלא מממצות משה רבינו ע"ה שנצטווה מפי הקב"ה, ולא מחמת האיסור הראשון).

ב. מבואר בגמרא ש(לחכמים) משעה שהקב"ה קראו ליעקב 'ישראל' – מאז נקראו 'בני ישראל', ולא קודם לכן. ו'בני ישראל' האמור במצוות – משעת מתן תורה הוא. (לר' יהודה משמע שנקראו בני ישראל כבר מקודם לכן, על שם העתיד).

דפים קא – קב

קס. א. האם איסור אבר מן החי נהג בחיה ובעוף טהורים? ומה הדין בדגים ובחגבים?
 ב. האם הוא נהג בבהמה חיה ועוף הטמאים?
 ג. אבר מן החי שאין בו כזית – האם חייבים עליו?
 ד. בשר מן החי שאין בו כזית – האם חייבים עליו?
 ה. אכל צפור טהורה שלמה בחייה – מה דינו?
 ו. עוף טמא שאין בו כזית – האם חייבים עליו משום טמא ומשום נבלה?

א. לר' יהודה, ר' אלעזר וחכמים, (וכן דעת רבי וראב"ד ש, וסתם משנה בטהרות) – נהג איסור אבמ"ה בבהמה חיה ועוף, אבל לא בדגים ובחגבים. (רק חזק לבתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר – כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו. כל שאי אתה מצווה על דמו א"א מצווה על אבריו).

לר' מאיר לא נהג אלא בבהמה טהורה בלבד. (מסמיכות הכתוב וזבחת מבקרך ומצאנך לאיסור אבר מן החי.

ובבן נח, אף לר' מאיר אסור באבר מן החי בכלום. כן נקטו בפשטות התוס' לעיל לג. כמוש"כ הרש"ש כאן. וכ"כ בתורא"ש ובבית מאיר כאן. ואולם מהרמב"ן (כאן) ומהרש"א (לג) מבואר, שלר' מאיר גוי מותר באבר מן החי של חיה ועוף, כישראל. וכן צידד בהגהות מלא הרועים).

(יש מן הראשונים שכתבו שאבר של אדם חי גם כן אסור באיסור אבר מן החי. ע' רמב"ם – מאכ"א ב,ג; רא"ה וריטב"א – כתובות ס. ויש חולקים וסוברים שאין בדבר אלא איסור 'עשה'. וע' שו"ת הרשב"א ח"ג רנז; משל"מ – אבל יד, כא; שחיטה ב,ג; מג"ח תנב,ט; קהלות יעקב – ה).

ב. לר' מאיר, אינו נהג אלא בבהמה טהורה, כאמור. לחכמים, נהג גם בחיה ובעוף הטהורים. (לא תאכל הנפש עם הבשר – אלא בשר לבדו, הא כל שאין בשרו מותר, אי אתה מצווה על אבריו). אבל לבן נח אסור בין טמאים בין טהורים, (שהרי בשר כולם מותר לו).

לר' יהודה ור' אלעזר – נוהג אף בחיה ועוף הטמאים. (אם מדרשת הכתוב רק הדם... ולא תאכל הנפש... – כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו, והטמאים בכלל זה, אם משום שאיסור אבר מן החי חל על איסור טמא, משום חומרו שהוא נוהג בבני נח. כן דעת ר' יהודה).
(בבן נח, אין חילוק בין בהמה לחיה. ואולם הרמב"ם כתב (מלכים ט, יא) שפטור באבמ"ה של עוף (אפשר לפי שאינו בכלל 'בשר' סתם. רדב"ז. וע"ע בכס"מ). והראב"ד השיגו.
ומבואר בסוגיא שבן נח חייב משום אבר מן החי בעוף טמא גם לאחר שחיטה, כל עוד הוא מפרכס, אבל בטהור, כיון שלישראל הוא מותר ע"י שחיטה, אף לב"נ מותר. וע' לעיל לג. וע"ע אחיעזר ח"ב ה, ח).

ג. אמר רב: אבר מן החי צריך כזית. ('אכילה' כתובה בו). אך לאו דוקא כזית בשר אלא כל שיש כזית ע"י בשר גידים ועצמות – חייב.

ד. בשר מן החי אין חייבים עליו אלא בכזית, כשאר איסורי אכילה.

ה. נטל צפור שאין בה כזית ואכלה – רבי פוטר, (והמנחת-חינוך (תנב, ז) מצדד שמ"מ אסור מן התורה אלא שפטור), שבחיייה אינה עומדת לאברים. ולדעת רבא, אפשר שאם חישוב עליה מתחילה לאכלה אבר אבר – חייב, שמועילה מחשבתו להיותה עומדת לאברים. ודוקא לו עצמו, ולא לאחר שלא חישוב. ואביי נחלק. (הרמב"ם השמיט דין זה, ונראה כיון שאף לרבא אין הדבר מבורר, אלא אמר זאת ב'את"ל'. עפ"י מנחת חינוך תנב, ז).

ו. ר' אלעזר בר"ש מחייב, ('על אבר ממנה חייב על כולה לא כ"ש?!'). ואם חישוב לאכלה מתה ואכלה חיה – לרבא אפשר שפטור, שמא יש לילך אחר מחשבתו. ואביי חולק.
(אם יש בה כזית – לרש"י, אף לרבי חייב משום בשר מן החי. ולהתוס' פטור, לפי שאינה עומדת בחיייה לחתיכת בשר לכו"ע. ומשום נבלה – יתכן וחייבים עליה, לפי שבשעת בליעה היא מתה. ע' מהרש"א שצידד בדבר).

ז. עוף טמא – בין בחייו בין במותו, חייבים עליו משום איסור טמא אפילו אין בו כזית, משום 'בריה'. אבל משום נבלה אין חייבים אלא בכזית. (שארין שייך שם 'בריה', לפי שלא היתה נבלה כשנבראת. רש"י. וכן אין אומרים 'בריה' אלא בדבר שאילו ייחלק אין שמו עליו. עפ"י ראשונים. ולרמב"ם (מאכ"א ד, ג) יש שיטה אחרת, שהאוכל עוף טהור חי לוקה משום נבלה בכל שהו, מדין בריה. וע' בחדושי הגר"ח"ס ועוד).

דפים קב – קג

קסא. א. האוכל אבר מן החי עם בשר מן החי יחדיו, בהתראה אחת; וכן אבר מן החי עם בשר אחר של טרפה;

בשר מן החי ובשר של טרפה – כמה הוא חייב?

ב. האוכל אבר מן החי או בשר מן החי של בהמה טרפה – כמה חייב?

ג. מתי חל איסור אבר מן החי, מתי חל איסור טרפה ומתי חל איסור חלב?

ד. האוכל חלב מן החי של טרפה – כמה חייב?